

Sprawozdanie merytoryczne z działalności Małopolskiego Towarzystwa Oświatowego w Nowym Sączu za rok 2014

W 2014 roku Małopolskie Towarzystwo Oświatowe w Nowym Sączu realizowało następujące projekty:

Dniestr, młódzież i demokracja

Celem tego dwuletniego projektu był rozwój demokracji lokalnej w mołdawskich rejonach Dubasari i Ialoveni.

W szczególności:

1. Zwiększenie aktywnego uczestnictwa obywateli w życiu publicznym.
2. Upowszechnianie metod dobrego rządzenia i przejrzystości działań lokalnej administracji zgodnie z zasadami demokracji i standardami obowiązującymi w Unii Europejskiej.
3. Wzmocnienie umiejętności liderów młodych ludzi z wiejskich terenów Mołdowy.
4. Wsparcie lokalnych inicjatyw na rzecz rozwoju społeczności lokalnej oraz rozwoju III Sektora.
5. Rozwój nowych form komunikacji społecznej przy wykorzystaniu technik informatycznych.
6. Zaznajomienie obywateli rejonów Dubasari i Ialoveni z rolą i działalnością organizacji pozarządowych w Polsce, jako kraju należącego do UE.

Projekt powstał z inicjatywy dwóch organizacji młodzieżowych: „Indigo” i „Młódzież z Naddniestrza”, które w 2013 – jako pierwsi klienci – zwróciły się do Centrum Informacyjnego dla samorządów mołdawskich w Ialoveni z prośbą o konsultacje i ułatwienie im kontaktu z polskimi partnerami. Obie te organizacje reprezentują interesy młodzieży mieszkającej po obu stronach Dniestru, na terenach wiejskich podlegających władzom w Kiszyniowie. W następstwie konfliktu zbrojnego w 1992 roku rejon ten jest podzielony na dwie części, jedna jest kontrolowana przez rząd Mołdowy w Kiszyniowie, a druga – przez samozwańczy rząd Naddniestrza w Tiraspolu. Samo miasto Dubasari znalazło się w tej drugiej części, więc stolica rejonu „na wygnaniu” mieści się obecnie w Koszniczy, gdzie mają siedzibę nasi partnerzy. Pracowaliśmy z nimi przez cały rok 2013. W roku 2014, nie zaprzestając pracy w rej. Dubasari, rozszerzyliśmy działania na leżący w głębi kraju rejon Ialoveni (98 tys. mieszkańców). Naszym partnerem w tym rejonie było Centrum Międzynarodowej Komunikacji i Praw Człowieka (CICHR). Sprawny system komunikacji społecznej już tam istnieje: www.ialovenionline.md, lecz aktywność mieszkańców wsi pozostawia wiele do życzenia.

Na warsztatach w Costesti powtórzyliśmy program szkoleń, które sprawdziły się w rej. Dubasari. Były one prowadzone przez 8 młodych liderów z rej. Dubasari, którzy odnieśli sukcesy w 2013 i zostali

przygotowani do roli trenera. W lipcu zorganizowaliśmy 14 młodym liderom z 12 gmin tego rejonu 10 dniową wizytę studyjną w Polsce. Podczas pobytu w Nowym Sączu uczestnicy brali udział w warsztatach na temat Public Relations, zarządzania czasem oraz rozmaitych programów dla młodzieży w Unii Europejskiej, omówiono sposoby zarządzania projektem (SWOT) i zdobywania funduszy na wprowadzenie go w życie. Zostały wspólnie przeanalizowane małe, lokalne projekty przygotowane przez uczestników. Trenerki MTO prowadziły wielogodzinne, indywidualne konsultacje tych projektów, zwracając szczególną uwagę na prawidłowo skonstruowany, rzetelny budżet. Uczestnicy mieli okazję zapoznać się z działalnością Towarzystwa Inicjatyw Twórczych „Ę” oraz kilku org. pozarządowych w Nowym Sączu, odnoszących sukcesy w rozmaitych dziedzinach (np. wolontariat młodzieżowy, opieka nad niepełnosprawnymi, bezdomni, Uniwersytet III wieku) i odwiedzić redakcję „Sądeczanina” - regionalnej gazety internetowej oraz siedzibę Radia Kraków, gdzie odbyły się warsztaty nt. współpracy z mediami. Młodzi Mołdawianie zwiedzili Nowy Sącz, Kraków oraz odbyli krótką, lecz intensywną wycieczkę w góry. Z ich komentarzy wynika, iż są zachwyceni Polską, wiele się nauczyli i wyjeżdżają pełni entuzjazmu. Wszystkie dopracowane w Sączu inicjatywy otrzymały wsparcie finansowe. Nasza ubiegłoroczna praca w rejonie Dubasari, a także warsztaty w Costesti oraz warsztaty i wizyta studyjna w Polsce w 2014 zainspirowały młodych ludzi do pracy nad swymi pomysłami.

W efekcie powstały 24 lokalne projekty oraz jeden o zasięgu rejonowym:

1. Cocieri: „Clio-Info”. Odnowa lokalnej gazety zainicjowanej w Cocieri w 2007 i podupadającej z powodu braku środków na zakup odpowiedniego sprzętu. Obecnie gazeta odżyła, jest jedynym źródłem informacji lokalnej i stanowi atrakcyjną ofertę spędzania czasu dla młodzieży aktywnej w życiu społecznym.

2. Cosnita I: „Cosnita.Info”. Gazeta internetowa redagowana w całości przez grupę uczniów liceum w Koszniczy, podająca bieżące informacje o wydarzeniach w szkole, we wsi oraz w kraju i masowo oglądana przez mieszkańców.

3. Cosnita II: „Rada młodzieżowa w akcji”. Atrakcyjna, nowa lokalizacja i warsztaty przygotowujące i motywujące młodych ludzi do pracy w lokalnej Radzie, która do tej pory nie wykazywała się aktywnością i potrzebowała „nowej krwi”. Odbywają się tu warsztaty dla młodzieży na temat możliwości ich zaangażowania w życie publiczne.

4. Dorotcaia I: „Chemia w życiu codziennym”. Atrakcyjne lekcje chemii w szkole średniej, do której uczęszcza młodzież z Dorotcai oraz z pobliskiego Grigoriopola, leżącego już na terenie Naddniestrza. Zajęcia prowadzone są metodami aktywizującymi uczniów, w oparciu o ciekawe materiały edukacyjne

nabyte dzięki wsparciu z funduszy projektu i nowoczesne technologie. Uświadamiają znaczenie chemii w życiu każdego człowieka.

5. Dorotcaia II: „Zdjęcia jednoczą”. Zaczęło się od pasji dwóch chłopców, którzy portretowali swych sąsiadów. Zarazili tą pasją otoczenie i przygotowali wystawę artystycznych portretów mieszkańców wsi. Wystawa ta cieszy się ogromnym zainteresowaniem, będzie wzbogacana kolejnymi zdjęciami i może stać się stałym wydarzeniem kulturalnym. Ten projekt ma już swoją stronę na Facebooku.

6. Dubasari rejon: Duży projekt „Przejrzystość władz lokalnych” polega na rejestrowaniu obrad władz gminnych i publikowaniu ich na specjalnie utworzonej, interaktywnej stronie internetowej: www.decidetu.md (Decide tu = Ty decydujesz) oraz w regularnie rozprowadzanych biuletynach celem zapewnienia przejrzystości podejmowanych decyzji i ułatwienia mieszkańcom dialogu z władzami.

7. Holercani: „Poinformowana społeczność jest rozwiniętą społecznością”. Grupa 14 młodych ludzi zaczęła wydawać gazetę lokalną, jedyną w tym rejonie. Dzięki wsparciu otrzymanemu w ramach projektu zakupili konieczny sprzęt, a lokalny biznesmen zaofiarował miejsce na siedzibę redakcji. Wyszedł już czwarty numer gazety w nakładzie 50 egz. Grupa obecnie planuje otwarcie muzeum wsi. 8. Molovata Noua: „Młodzież jest naszym bogactwem”. Wiejska Rada Młodzieżowa składa się z 12 młodych ludzi (o 7 więcej, niż w latach poprzednich). Dzięki sprzętowi i materiałom zakupionym w ramach projektu udało im się przeprowadzić różne akcje, takie jak: „Dzień Dziadka i Babci”, tradycyjną „Złotą jesień”, mecze siatkówki oraz inne zawody sportowe dla dzieci i młodzieży w dniu święta wsi. Grupa stanowi znakomity przykład dla pozostałej młodzieży we wsi.

9. Oxentea: „Kocham sport, bo dbam o swoje zdrowie”. 16 osobowa grupa nastolatków stworzyła lokalny klub piłki nożnej w celu promowania zdrowego stylu życia i oferowania czegoś ciekawszego, niż włóczenie się po ulicy. Zakupiono piłki i koszulki. Emerytowany trener prowadzi zajęcia w każdy weekend. Drużyna już rozegrała dwa mecze w oficjalnych rozgrywkach wojewódzkich. Zimą będą trenować w szkolnej sali gimnastycznej.

10. Pirita: „Silniejsze dzieci – lepsza społeczność”. Na zajęcia w lokalnym klubie sportów walki uczęszcza ponad 30 osób (o 11 więcej niż w ubiegłym roku), w tym 10 dzieci z pobliskiego sierocińca. Treningi odbywają się 3 razy w tygodniu, a młodzi zawodnicy już zdobywają złote medale w zawodach krajowych i międzynarodowych, dzięki czemu stali się chlubą wsi. Przebywanie w klubie odciąga młodzież od palenia papierosów, picia alkoholu i innych złych nawyków. W uznaniu dla działalności klubu lokalne władze postanowiły przyznać mu nowe pomieszczenie, które zacznie być używane w końcu 2014.

11.Roghi: „Przyszłość naszych dzieci”. Roghi jest wioską leżącą w strefie przygranicznej, na terenach kontrolowanych przez separatystyczny rząd Naddniestrza. Przedszkole prowadzone przez Centrum Edukacyjne jest jedynym miejscem, gdzie małe dzieci mogą uczyć się języka mołdawskiego pisanego alfabetem łańskim, a nie cyrylicą i tym samym być lepiej przygotowane do dalszej nauki w szkołach mołdawskich. Dzięki komputerowi i materiałom edukacyjnym zakupionym w ramach projektu ilość dzieci zapisanych do tego przedszkola wzrosła o trzy osoby.

12.Bardar: „Klub zainteresowań młodzieży”. Klub Pro-Civic kierowany jest przez bardzo twórczego i prężnego lidera oraz grupę wolontariuszy. Okoliczna młodzież zbiera się tam, by korzystać z gier edukacyjnych (np. Monopol, warcaby lub szachy), oglądać filmy promujące przedsiębiorczość oraz prowadzić dyskusje na interesujące ją tematy.

13.Costesti: „Klub seniora – Solidarność między pokoleniami”. Młodzi wolontariusze stowarzyszenia „Alternativa” uczą się tu od starszych kobiet dawnych pieśni, rękodzieła i przygotowywania tradycyjnych potraw, a w zamian organizują wspólne wycieczki i uczą seniorki obsługi komputera, korzystania z Internetu i Skype’a. To ostatnie jest szczególnie ważne, gdy dorosłe dzieci od lat pracują za granicą – nareszcie można je zobaczyć i porozmawiać z nimi i z wnukami. Klub powstał z inspiracji polskiego Uniwersytetu III Wieku i nadal z nim współpracuje.

14.Dancenii: „Przestrzeń odpoczynku i rozrywki”. W centralnej części wsi, na terenie między szkołą a siedzibą Gminnej Rady, grupa 20 wolontariuszy urządziła park. Posadzono drzewka, ustawiono ławki i kosze na śmieci koło nich oraz zapewniono bezpłatny dostęp do Internetu na obszarze parku i dziedzińca szkolnego. Odbły się warsztaty na temat ochrony środowiska oraz indywidualnego rozwoju młodych ludzi.

15.Gangura: „Klub nowych matek”. Klub ten jest miejscem spotkań kobiet, które niedawno urodziły dziecko. Mogą one wymieniać tam doświadczenia podczas gdy niemowlęta bawią się w bezpiecznym i dobrze wyposażonym otoczeniu. Odbywają się seminaria na ważne dla tych matek tematy: Jak odżywiać niemowlę, by rosło zdrowo? Co zrobić, gdy dziecko się zatruje? Jakie zabawki są bezpieczne dla dziecka poniżej trzeciego roku życia? – prowadzone przez trenera z Agencji Ochrony Konsumentów. Zorganizowano spotkanie z zakresu doradztwa zawodowego, mające pomóc członkiniom klubu w powrocie do pracy zawodowej lub otwarciu własnego biznesu.

16.laloveni I: Centrum „Amicii”. Świetlica dla dzieci specjalnej troski, utworzona przy 4. klasowej szkole w laloveni, w której opiekę znajdują dzieci z rodzin dysfunkcyjnych oraz dzieci niepełnosprawne (w tym jedno dziecko z autyzmem). Odbywają się tam zajęcia pozalekcyjne. Prowadzona jest nauka

angielskiego. Wolontariuszka z Akademii Sztuki nauczyła dzieci jak przy pomocy smartphona rejestrować różne wydarzenia z ich życia. Dzieci uczą się również podstaw obsługi komputera, rzemiosła artystycznego, a także tańczą, grają i śpiewają. Centrum zorganizowało „okrągły stół” na temat praw i obowiązków rodziców dzieci niepełnosprawnych.

17.laloveni II: „Szkoła młodych reporterów”. Szkółka dziennikarska dla dwóch 7.osobowych grup nastolatków, prowadzona przez zawodowego dziennikarza w dwóch liceach w Ialoveni. Uczestnicy poznali zasady powstawania reportażu, nauczyli się edytować tekst i zapoznali się z etyką dziennikarską. Praca ta zaowocowała już wydrukowaniem w każdej szkole pierwszego numeru gazety w nakładzie 350 egz.. Gazety te będą publikowane raz na miesiąc w wersji elektronicznej i umieszczane na szkolnych blogach.

18.laloveni III: „Młodzi za przejrzystym procesem demokratycznym”. Inicjatywa polegała na zorganizowaniu kampanii informacyjnej, a następnie monitorowaniu w rejonie Ialoveni wyborów do parlamentu w 2014. Podczas dwumiesięcznej kampanii poprzedzającej wybory (październik i listopad) na stronie www.ialovenionline.md publikowane były bieżące informacje oraz wskazówki dla młodych wyborców, głosujących pierwszy raz. 10 osób z zespołu IaloveniOnline zarejestrowało się jako obserwatorzy przy komisjach w wiejskich lokalach wyborczych. Wszystkie zebrane przez nich dane zostały opublikowane na w/w stronie.

19.Molesti: „Dom bajek”. Stworzono bezpieczny plac zabaw dla dzieci, na którym zainstalowano huśtawki, zjeżdżalnie i zadbano o zieleń. Organizuje się tam rozmaite zajęcia dla dzieci, jak np. gry edukacyjne o przyrodzie i ekologii, gimnastykę, malowanie buzi, czy czytanie bajek. Dwójka wolontariuszy – uczniów miejscowego liceum – raz w tygodniu przez 2 godziny czyta książki dzieciom.

20.Puhoi: „Centrum doradztwa zawodowego”. W miejscowym liceum został utworzony punkt doradczy dla uczniów klas IX-XII oraz dla całej, poszukującej pracy młodzieży ze wsi. Punkt ten dysponuje już sporą bazą informacji o możliwościach kontynuowania nauki na rozmaitych uczelniach i o szansach na zatrudnienie w różnych dziedzinach. Zorganizowano dwudniowe szkolenie pt.: „Zaplanuj swoją karierę”, na którym słuchacze dowiedzieli się jak można łączyć naukę z pracą, stażem lub udziałem w interesujących ich projektach. Zajęcia prowadzili wywodzący się z Puhoi specjaliści w różnych dziedzinach.

21.Razeni: „Centrum kreatywności dzieci”. W ramach projektu zakupiono meblowanie i materiały do tego Centrum, z którego korzysta obecnie ponad 100 dzieci i młodzieży. Trójka wolontariuszy została przygotowana do prowadzenia interaktywnych zajęć z dziedziny malarstwa, batiku, orgiami i wzornictwa.

22. Rusestii Noi: „Natura przyjacielem młodzieży”. Grupa licealistów stworzyła zielony skwerek na dziedzińcu miejscowej szkoły średniej. Odbywają tam spotkania na świeżym powietrzu, rozmaite szkolenia i gry zespołowe.

23. Suruceni: „Centrum młodzieżowe”. Centrum mieści się w Domu Kultury, które oddało naszej grupie jeden pokój we władanie. Zainstalowano tam bezprzewodowy dostęp do Internetu, obejmujący również teren pobliskiej szkoły i małego parku pomiędzy nimi. Stworzono bibliotekę wyposażoną w gry edukacyjne oraz książki o tematyce dotyczącej rozwoju osobistego, przedsiębiorczości i umiejętności liderkich. Warsztaty na te tematy były prowadzone dla młodzieży lokalnej oraz z sąsiednich wsi. Gra się tu w CashFlow pod nadzorem specjalisty z CashFlow Moldova. Dzięki współpracy z AIESEC w Centrum zjawiają się goście z innych krajów.

24. Vasieni: „Sztuka jest zabawą”. Zajęcia plastyczne dla ok. 50 dzieci są tu prowadzone przez zespół specjalistów z ARTA TRIBUT, którzy nauczyli dzieci pięciu różnych technik. Owoce ich pracy były zaprezentowane i podziwiane na kilku wystawach. Młodzi artyści wygrywali nagrody w konkursach powiatowych i ogólnokrajowych, co dało im pewność siebie i wiarę we własne siły. Dzięki tym zajęciom szkolne lekcje plastyki stały się znacznie ciekawsze i są prowadzone na wyższym poziomie.

25. Zimbreni: „Razem dla nowoczesnego teatru”. Klub artystyczny „Plaster miodu” zorganizował trzy warsztaty sztuki aktorskiej dla miejscowej młodzieży. Tak powstał teatr uliczny w Zimbreni. Grupa młodych aktorów-amatorów w maskach i strojach własnej roboty wędruje od wsi do wsi z przedstawieniami własnego autorstwa. Setki ludzi obejrzały przedstawienie pt. „Kultura dla każdego” podczas święta wsi Gaureni, a spektakl „Kolaż” cieszył się równym powodzeniem. Zespół uczestniczył w krajowych festiwalach teatralnych. Uroczyste zakończenie tego dwuletniego projektu miało miejsce w Mołdowie na początku listopada 2014. Dwie trenerki MTO prowadziły monitoring w licznych miejscowościach objętych projektem, rozmawiając z mieszkańcami i badając na miejscu jego rezultaty. Ukoronowaniem projektu były dwa festiwale regionalne. Pierwszy Festiwal Inicjatyw Lokalnych, na którym zaprezentowano zarówno 11 inicjatyw przeprowadzonych w 2013, jak i kolejne 11 wdrożonych w 2014 odbył się w Cosnity na początku listopada. Piękne przemówienie wygłosił pan Grigore Policinschi, przewodniczący rejonu Dubasari, dziękując MTO za współpracę oraz Fundacji Solidarności Międzynarodowej i programowi Polska Pomoc za wsparcie. Liczni goście z zainteresowaniem oglądali prezentacje poszczególnych grup na profesjonalnie zrobionych plakatach i specjalnie utworzonych stoiskach oraz rozmawiali z młodymi liderami. W konkursie na najlepszą inicjatywę – wzięto pod uwagę zaangażowanie lidera, władz lokalnych i mieszkańców oraz rezultat, a także sposób prezentacji – zostały przyznane następujące trzy nagrody w wysokości odpowiednio 990 zł, 660 zł i 330 zł.

I. „Przywróćmy życiu muzykę” – Dzięki zakupionym w ramach projektu w 2013 roku instrumentom muzycznym wzrosła ilość dzieci i młodzieży grających w orkiestrze, która jest obecnie chlubą Ustii, daje koncerty i stawiała się w komplecie by grać na festiwalu.

II. „Chemia w życiu codziennym” – Klub Młodego Chemika powstał i prężnie działa przy szkole w Dorotcai, do której uczęszcza także młodzież z Grigoriopola, położonego na terenie Naddniestrza. Członkowie klubu dali podczas festiwalu pokaz ciekawych doświadczeń. III. „Silniejsze dzieci – lepsza społeczność” – Klub Sportów Walki w Pirity, dzięki któremu miejscowa młodzież i dzieci z sierocińca wyżywają się w sporcie i zdobywają złote medale w zawodach krajowych i międzynarodowych przywiózł na festiwal grupę zawodników oraz górę medali. Analogiczny festiwal odbył się dwa dni później w Ialoveni. Liczni goście zapoznali się z 14 inicjatywami wdrożonymi w tym regionie w 2014. Wśród gości znalazł się pan Tomasz Horbowski kierujący Centrum Informacyjnym dla Samorządów Mołdawskich w Ialoveni. Przewodniczący Rady Rejonowej serdecznie dziękował MTO i polskim sponsorom. Uroczystość uświetnił ambasador RP, pan Artur Michalski, który pogratulował uczestnikom i na zakończenie osobiście wręczał nagrody w konkursie na najlepszą inicjatywę: I. „Solidarność między pokoleniami” – Stowarzyszenie Alternativa w Costesti. Na festiwalu mieszana wiekowo grupa w strojach ludowych pięknie nam zaśpiewała. II. „Klub Sztuki” – Ogromna grupa dzieci z Vasieni przyjechała na festiwal, by z dumą prezentować swe rękodzieła (akwarele, wycinanki, wyklejanki, papieroplastykę, figurki z gliny itp.) III. „Klub Inteligencji Pro-Civic” – Cały zespół wolontariuszy stawiał się na festiwalu, sprawił wrażenie skalą swoich działań i przygotował bardzo oryginalną prezentację Komisja przyznająca nagrody miała niezwykle trudne zadanie, bo świetnych i skutecznych inicjatyw było mnóstwo. Począwszy od kwietnia do zakończenia projektu w listopadzie 2014 r., tzn. przez 8 miesięcy, były prowadzone konsultacje on-line, dotyczące 11 nowych inicjatyw lokalnych w rejonie Dubasari oraz analogiczne konsultacje dla 14 grup w rejonie Ialoveni. Poza tym obaj koordynatorzy regionalni odwiedzili na miejscu każdą inicjatywę lokalną co najmniej dwa razy w celu konsultacji, pomocy w trudnościach i sprawdzenia na własne oczy, jak się sprawy mają. Utworzona w lipcu 2013 interaktywna strona internetowa niniejszego projektu: www.ye.org.md, na której umieszczane są bieżące informacje, zdjęcia oraz blog dla uczestników była czynna przez cały czas trwania projektu. Strona ta jest prowadzona przez Mołdawian w języku rumuńskim, polskim i angielskim. Utworzyliśmy grupę młodych reporterów zobowiązanych do składania swemu koordynatorowi krótkich sprawozdań z przebiegu lokalnych inicjatyw w formie notki prasowej, ewentualnie popartej zdjęciami. Materiały te były na bieżąco umieszczane na stronie internetowej projektu, na stronie www.mto.org.pl oraz na www.ialovenionline.md. Tam też była prowadzona promocja projektu. Jesteśmy bardzo dumni z osiągnięć uczestników naszego projektu. Dziękujemy koordynatorom regionalnym, na których zawsze mogliśmy polegać; władzom gminnym i rejonowym, które często i na różne sposoby wspierały działania projektu; młodym liderom, którzy swym zapałem,

energiją i inicjatywą poderwali innych do działania oraz przede wszystkim Fundacji Solidarności Międzynarodowej, głównemu sponsorowi bez pomocy którego żaden z w/w rezultatów nie zostałby osiągnięty i zmiany na lepsze nie miałyby miejsca. Mamy nadzieję, że po dwóch latach pracy ta część Mołdowy stanie modelem aktywności obywatelskiej dla reszty kraju, a w szczególności dla jego biednych, wiejskich terenów, położonych daleko od stolicy. Projekt jest współfinansowany przez Fundację Solidarności Międzynarodowej ze środków programu „Wsparcie Demokracji” finansowanego w ramach programu polskiej współpracy rozwojowej Ministerstwa Spraw Zagranicznych RP i przez pana Charlesa Merrilla. Serdecznie dziękujemy sponsorom nie tylko za wsparcie finansowe, lecz także za ich szczere zainteresowanie przebiegiem projektu.

POZOSTAŁE PROJEKTY MTO

Sądeckimi śladami Jana Karskiego

Odnaczony pośmiertnie przez prezydenta USA Medalem Wolności Jan Karski ma w swoim życiorysie sądeckie wątki. Zaczęło się od tego, że w lipcu 1940 r. trafił do szpitala w Nowym Sączu. W 2000 r. Jan Karski pisał: „Gdyby nie doktor Jan Słowikowski, nie byłoby późniejszego emisariusza Jana Karskiego, bowiem nigdy nie dożyłbym swojej misji z 1942 roku. Zginąłbym w Nowym Sączu od niemieckiej kuli, w torturach lub od własnowolnie zażytej trucizny”. Próba samobójcza ciężko nadszarpnęła jego zdrowie. Ze szpitala w Preszowie na Słowacji gestapo przeniosło go do szpitala w Nowym Sączu, gdzie nadal był bacznie obserwowany. Szybko jednak okazało się, że personel szpitala zaangażowany jest w konspirację. Karski został odbity ze szpitala i ukryty na wsi. Powszechnie znana jest misja Jana Karskiego z 1942 roku, ale nie wszyscy wiedzą, że nie byłoby „Raportu Karskiego”, gdyby nie odwaga niewielkiej grupy mieszkańców Nowego Sącza. Emisariusz dopiero po wojnie dowiedział się, że za jego ratunek 21 sierpnia 1941 r. rozstrzelano 32 osoby związane z akcją odbicia go ze szpitala. Pięć osób, które pomogły w ucieczce odznaczono Krzyżami Walecznych. W 2013 roku MTO zrealizowało projekt „Jan Karski – ocalony bohater”, który miał być wstępem do szerszej kampanii edukacyjnej zaplanowanej na rok 2014 i skierowanej do mieszkańców ziemi sądeckiej oraz do mieszkańców Słowacji (okręgi Stara Lubownia i Preszów). Zorganizowaliśmy międzynarodową, polsko-izraelską konferencję w Nowym Sączu, przygotowaliśmy wystawę na temat ocalenia życia Janowi Karskiemu przez Sądeczan, przygotowaliśmy film-wywiad z Władysławem Żaroffe – ostatnim żyjącym bohaterem wydarzeń oraz szereg materiałów edukacyjnych, m.in. komiks obrazujący historię uwięzienia, tortur na gestapo i brawurowej akcji uwolnienia Karskiego.

Przedsięwzięcie kontynuowaliśmy w ramach projektu „**Sądeckimi śladami Jana Karskiego – ocalonego bohatera**” w roku 2014, w setną rocznicę urodzin legendarnego emisariusza. Rok 2014 został

ustanowiony przez Sejm RP Rokiem Jana Karskiego. Stworzyliśmy polsko-słowacką ścieżkę edukacyjną prowadzącą od miejscowości Demjata koło Preszowa (Słowacja) poprzez Muszynę, Nowy Sącz do Marcinkowic. Ścieżka umiejscowiona została na szlaku kurierów sądeckich, który pokrywa się ze szlakiem turystycznym często odwiedzanym przez mieszkańców i turystów z obu krajów. Zorganizowane przez MTO Dni Karskiego w Nowym Sączu we wrześniu 2014 r. obejmowały szereg działań, z których najważniejszymi były: nadanie imienia Jana Karskiego Zespołowi Szkół Społecznych „Splot”, konferencja naukowo - historyczna na temat roli Jana Karskiego i kurierów w czasie II wojny światowej, przegląd filmów o Janie Karskim w kinie Helios, a także rajd młodzieży szlakiem kurierów i otwarcie ścieżki edukacyjnej w Koszarzyskach. Dni Karskiego w Nowym Sączu były najważniejszym przedsięwzięciem tego projektu. Głównym jego celem było przedstawienie postawy moralnej, dokonań i dziedzictwa Jana Karskiego, poprzez to upamiętnienie 100. rocznicy jego urodzin. W szczególności projekt służył przywracaniu pamięci i przybliżeniu postaci Karskiego młodzieży szkolnej i mieszkańcom Sądecczyzny w atrakcyjny dla nich sposób oraz informowaniu gości odwiedzających region o Janie Karskim i jego związkach z ziemią sądecką. W ramach Dni Karskiego, w sali reprezentacyjnej sądeckiego Ratusza odbyła się konferencja pt. „Lekcja patriotyzmu Jana Karskiego”. Wśród zaproszonych gości byli członkowie najbliższej rodziny Jana Karskiego, a także bliscy osób, które w 1940 roku uratowały mu życie. Obecni byli też przedstawiciele Instytutu Pamięci Narodowej, Rady Miasta Nowego Sącza oraz dyrekcja i uczniowie ZSS „Splot” im. Jana Karskiego. Konferencję poprzedziła uroczysta Msza Święta, po której zaproszeni goście przeszli do Zespołu Szkół Społecznych „Splot”. Tam odbyło się odsłonięcie tablicy pamiątkowej poświęconej Janowi Karskiemu. Członek najbliższej rodziny, Jerzy Koziulewski wspominał o wartościach jakie przyświecały patronowi szkoły w jego codziennym życiu. Mówił: „Musicie świadczyć swoim życiem i swoją osobą jakim ideom służycie. Jan Karski będąc młodym 28 człowiekiem wychowywał się w wielokulturowym społeczeństwie. Pamiętajcie, że młodzież nie powinna dzielić. Dlatego nie dzielcie ludzi na narodowości, na religie - dzielcie ludzi na złych i dobrych. Takimi pozostaniecie do końca swojego życia.

Program konferencji:

- „AK oraz niemiecki aparat okupacyjny na Sądecczyźnie” - dr Dawid Golik
- „Sądecczyzna w sieci łączności zagranicznej AK i Delegatury Rządu” - dr Wojciech Frazik
- „Rola Słowacji w polskich trasach kurierskich i przerzutowych podczas II wojny światowej”- dr Mateusz Gniazdowski
- „Pomoc Słowaków w polskiej akcji przerzutów granicznych po 1939 r.” - Eduard Laincz
- „Karski a edukacja historyczna o Polsce XX wieku”- dr Piotr Kowalik

- Prezentacja fragmentu filmu „Karski & The Lords of Humanity” - Sławomir Grünberg i Katka Reszke-Grünberg
- „Postać Karskiego i perspektywa Polaków w kontekście filmów C. Lanzmanna” - Martyna Grądzka
- „Nasze spotkania z Karskim”- Maciej Wierzyński
- „Patrząc na Zagładę” - świadectwo Jana Karskiego z getta tranzytowego w Izbicy - Ewa Koper.

We wrześniu pod pomnikiem kurierów w Kosarzyskach zakończył się dwudniowy rajd szlakiem kurierów. Wzięli w nim udział uczniowie i nauczyciele ze szkoły w Ujanowicach, młodzież ZSS „Splot” z Nowego Sącza oraz uczniowie ze szkół w Starej Lubowni na Słowacji. Uroczystość została otwarta polsko - słowacka ścieżka edukacyjna zaznaczająca miejsca, w których był Jan Karski (siedem miejsc w Polsce i trzy na Słowacji). Uczestnicy rajdu obejrzeni inscenizację historyczną przygotowaną przez sądecki oddział Polskiego Towarzystwa Historycznego i wysłuchali opowieści o epizodzie sądeckim Karskiego, o trasie przerzutowej, którą szedł on razem z Franciszkiem Musiałem, kurierem z Piwnicznej - Zdroju, o aresztowaniu Karskiego na Słowacji i o jego ucieczce ze szpitala sądeckiego. Wspominano ludzi którzy go ratowali po obu stronach granicy. Dni Karskiego w Nowym Sączu zostały zorganizowane przez MTO przy współpracy z Muzeum Historii Polski, Pedagogiczną Biblioteką Wojewódzką w Nowym Sączu, Muzeum Okręgowym w Nowym Sączu, Muzeum w Starej Lubowni oraz z Polskim Towarzystwem Turystyczno Krajoznawczym Oddział „Beskid”. Ostatnim działaniem w ramach projektu były warsztaty dla nauczycieli. Warsztaty odbywały we wrześniu i listopadzie 2014. Ich celem była promocja ścieżki edukacyjnej, która powstała w ramach projektu i nawiązanie współpracy pomiędzy szkołami w Polsce i na Słowacji. Wartością 29 dodaną tego przedsięwzięcia było to, że uczestniczyli w warsztatach przedstawiciele szkół im. Jana Karskiego z Łodzi, Rudy Śląskiej i Kielc. Gorąco dziękujemy Departamentowi Dyplomacji Publicznej i Kulturalnej Ministerstwa Spraw Zagranicznych za wsparcie tego projektu w ramach konkursu „Współpraca w dziedzinie dyplomacji publicznej 2014 r.”

Jan Karski – moralny autorytet, który łączy narody

Celem projektu było rozwijanie współpracy młodzieży szkolnej w wieku 14-18 lat z Zespołu Szkół Społecznych SPLOT z Nowego Sącza i Hakfar Hayarok z Izraela, a poprzez to promowanie tolerancji i zrozumienia dla różnorodności i podobieństw kulturowych obu narodów, dążenie do wyeliminowania zakorzenionych w naszej kulturze i języku ksenofobicznych uprzedzeń, a także do zwiększenia liczby i zakresu podejmowanych w Polsce działań, które budują postawę tolerancji i otwartości. Autorytetem który był osią dyskusji była postać Jana Karskiego. Problematyka tolerancji eksponowana podczas wymiany młodzieży była w naturalny sposób wpisana w dużo szerszą perspektywę rozwoju osobistego,

budowania tożsamości indywidualnej, szczególnie ludzi młodych. W grudniu 2014 r. grupa 11 uczniów Hakfar Hayarok pod opieką 2 nauczycieli przybyła na 7 dni do Nowego Sącza. W czasie wizyty gości z Izraela w programie znalazły się zajęcia integracyjne oraz warsztaty na temat dzieła Jana Karskiego. Dotyczyły one tolerancji i dialogu międzykulturowego oraz tradycji i historii obu narodów. Częścią programu była rekonstrukcja kolacji szabasowej, oraz prezentacja na temat ważnych świąt żydowskich takich jak Jom Kipur, Chanuka itp. Strona polska zaprezentowała tradycje związane z św. Mikołajem i ze świętami Bożego Narodzenia. Uczniowie z obu szkół brali udział w pracach Ekipy Św. Mikołaja (przygotowanie paczek dla potrzebujących rodzin z Nowego Sącza). Goście i gospodarze wymiany uczestniczyli w zajęciach plenerowych „Nowy Sącz - szlakiem Karskiego”. Goście z Izraela mieli okazję poznać historię sądeckiego epizodu uratowania życia Janowi Karskiemu w 1940 roku. Uczestnicy złożyli kwiaty w miejscu rozstrzelania 32 Sądeczan związanych z uwolnieniem Karskiego. Uczniowie z Izraela wiele dowiedzieli się o historii Nowego Sącza i obecności kultury żydowskiej w jego dziejach, a przewodnicy-wolontariusze oprowadzili grupę miejskim szlakiem upamiętniającym historię obu narodów. Goście z Hakfar Hayarok zwiedzili także Kraków i Krynicy. Cieszyli się pierwszym śniegiem, ogromnie zaprzyjaźnili się z polskimi rówieśnikami, niechętnie się z nami żegnali i przy rozstaniu obiecywali sobie nawzajem pozostawanie w kontakcie. Więzy nawiązane podczas wymiany pozwolą tworzyć nowe i wzmacniać już istniejące postawy tolerancji i akceptacji. Serdecznie dziękujemy programowi „Międzynarodowa współpraca szkół i wymiana młodzieży” MEN za docenienie wagi tego projektu i wsparcie go w 2014 roku. Bez tego wsparcia projekt nie mógłby zaistnieć.

Odwiedźcie nas rodacy!

Cele projektu:

1. Nawiązanie przyjaznych stosunków i długofalowej współpracy ze środowiskiem organizacji polonijnych na Ukrainie.
2. Wzmocnienie organizacji partnerskich poprzez przekazanie im niezbędnych umiejętności.
3. Wzbogacenie bibliotek polonijnych oraz urozmaicenie metod nauczania języka polskiego, historii i geografii Polski.
4. Poszerzenie edukacji w szkołach polonijnych poprzez wprowadzenie rozmaitych zajęć pozalekcyjnych, budujących odpowiedzialność społeczną, umiejętność skutecznej pracy w grupie oraz wolontariat uczniowski. Wspólnie z 3 org. polonijnymi na Ukrainie zaplanowaliśmy 9-dniową wizytę studyjną połączoną z warsztatami. Przekazaliśmy 39 książek do bibliotek szkolnych. Część czasu przeznaczaliśmy na naukę pisania projektów oraz na pokazanie przykładów polskich NGOs, które odniosły sukces. W

rezultacie szkoły prowadzone przez naszych partnerów pracują lepiej, a organizacje umocniły się. Przyjechało do nas 16 osób (6 z Zaporozża, 6 z Łucka i 4 z Nowego Rozdołu). Pracowaliśmy bardzo intensywnie, 6 – 8 godzin dziennie.

- Podzieliliśmy się wiedzą i przekazaliśmy materiały do zajęć aktywizujących uczniów na lekcjach jęz. polskiego, historii i geografii.
- Razem ze znaną dziennikarką sądecką, Alicją Fałek, dyskutowaliśmy nad definicją i rolą dziennikarstwa obywatelskiego (szczególnie ważnego dziś na Ukrainie) oraz przybliżyliśmy ideę kawiarenek obywatelskich.
- Omówiliśmy program Rady Europy „Żywa biblioteka” i daliśmy przykłady takich bibliotek w Nowym Sączu i na świecie – ten pomysł bardzo podobał się uczestnikom.
- Pokazaliśmy, jak prowadzić zajęcia pozalekcyjne 33 według programu Public Achievement, który przygotowuje grupy dzieci i młodzieży do skutecznego rozwiązywania lokalnych problemów społecznych oraz krótko (ze względu na brak czasu) omówiliśmy podobny program dla młodszych dzieci pt. „Village, czyli Miasteczko”.
- Razem z etnografką, Majką Załuską robiliśmy sztuczne kwiaty i girlandy, lalki szmaciane i malowaliśmy jajka. Pani Załuska poprzedzała każde zajęcia ciekawą prezentacją multimedialną, ilustrującą historię i lokalizację tych wyrobów ludowych oraz tradycje związane z ich używaniem.
- Poświęciliśmy 5 godzin na anatomię projektu, budżet, metody ewaluacji i sporządzenie raportu. Zachęcaliśmy partnerów do tworzenia kolejnych projektów i ofiarowaliśmy pomoc przy pisaniu wniosków o dofinansowanie oraz przy wdrażaniu tych projektów.
- Odbiliśmy wizyty studyjne w trzech organizacjach pozarządowych: Uniwersytecie Trzeciego Wieku, Sursum Corda (wolontariat młodzieżowy) oraz MTO (edukacja).
- Zwiedzaliśmy wspólnie Nowy Sącz, Krynicę (Góra Parkowa i muzeum Nikifora) i Kraków (Wawel, stare miasto i muzeum pod płytą Rynku).
- Na zakończenie planowaliśmy dalszą współpracę, przeprowadziliśmy ewaluację pobytu w Polsce i rozdaliśmy świadectwa uczestnictwa. Od momentu powrotu uczestników do miejsc ich zamieszkania byliśmy z nimi w kontakcie e-mailowym. Prosililiśmy o krótkie sprawozdania z bieżących działań i je otrzymywaliśmy. Warsztaty przygotowujące nauczycieli do prowadzenia zajęć z uczniami według

programu „VILLAGE, czyli Miasteczko” zostały przeprowadzone w Nowym Rozdole w październiku przez dr Alicję Derkowską, mającą wieloletnie doświadczenie w przygotowywaniu międzynarodowych grup nauczycieli do pracy z uczniami według tego programu. Odbyły się one na wyraźne życzenie partnera. Uczestniczyło w nich sześć nauczycielek szkoły polonijnej, prowadzonej przez stowarzyszenie „Wielkie Serce”. Rozmawialiśmy o tym programie również z punktu widzenia pedagoga. Czego dzieci uczą się w trakcie programu VILLAGE, jakiej nabywają wiedzy i jakich umiejętności. W jaki sposób wiedza uczona na lekcjach różnych przedmiotów szkolnych łączy się w programie VILLAGE i jak elementy tego programu można wykorzystywać na rozmaitych lekcjach. Jak można prowadzić zajęcia VILLAGE w trakcie roku szkolnego – jako zajęcia pozalekcyjne – oraz jak można zrobić to podczas ferii, czy wakacji. Zajęcia były bardzo ciekawe i wszyscy świetnie się bawili i sporo się nauczyli. Po południu Alicja Derkowska, jako native speaker, prowadziła z uczniami lekcje na temat Unii Europejskiej – krajów do niej należących, instytucji unijnych, wyboru Donalda Tuska na przewodniczącego Rady Europy oraz potrzeby tworzenia aktywnych Klubów Europejskich w szkołach państwowych, do których ci uczniowie uczęszczają. Wieczorami rozmawiano o przyszłej współpracy MTO i stowarzyszenia „Wielkie Serce”. Ewaluacja projektu była oparta na dwóch anonimowych ankietach – jednej przeprowadzonej w sierpniu na zakończenie warsztatów i wizyty studyjnej w Polsce i drugiej, przeprowadzonej w końcu listopada przez naszych partnerów w miejscach ich zamieszkania.. Serdecznie dziękujemy sponsorowi, Fundacji Edukacja dla Demokracji. Projekt „Wzmacnianie więzi i kontaktów z Polską. Regranting” jest współfinansowany ze środków otrzymanych od Ministerstwa Spraw Zagranicznych w ramach konkursu na realizację zadania „Współpraca z Polonią i Polakami za granicą w 2014 roku”

Dzieci Solidarności – Historia mówiona.

Projekt ten powstał z inspiracji programem „Żywa biblioteka – historia mówiona” rekomendowanym przez Unię Europejską w ramach programu Europa dla Obywateli. Młodzi ludzie niewiele już wiedzą o ruchu Solidarności w Polsce i o tym, jak życie codzienne wyglądało w latach 1980-90, szczególnie na prowincji. To jest ważny okres w historii powszechnej, bo był to pierwszy, masowy, spontaniczny i pokojowy ruch oporu w Europie. Co ważniejsze, zakończył się on sukcesem w postaci rozpadu władzy komunistycznej w Polsce i lawiny podobnych przemian we wszystkich krajach dawnego bloku sowieckiego. Dziś dla młodzieży jest to jeszcze jedna lekcja historii do przerobienia. Uważamy, że koniecznie należy opowiedzieć młodym o doświadczeniach członków Solidarności w sposób bardziej osobisty, emocjonalny i kolorowy. Postanowiliśmy więc przeprowadzić wywiady z ludźmi działającymi w Solidarności na terenie byłego województwa nowosądeckiego, zarejestrować je na taśmie video i podzielić się tymi materiałami ze szkołami w Polsce i w Stanach Zjednoczonych. Zaczęliśmy od

przygotowania listy osób, które działały w Solidarności od samego początku w 1980, aż do załamania się systemu w 1989 oraz ich dzieci, które były nastolatkami w tym okresie. Upewniliśmy się, że są oni gotowi mówić publicznie o swej motywacji i doświadczeniach. Następnie dwie doświadczone trenerki MTO przygotowały 16 uczniów (4 grupy po 4 osoby) z różnych szkół średnich Nowego Sącza do prowadzenia wywiadów: tło historyczne, jak zadawać właściwe pytania, jak zachować się w trudnych momentach, jak filmować taki wywiad, itp. Zakupiliśmy dobrej jakości kamerę video do nagrywania tych zwierzeń, bo nikt z nas takiej kamery nie miał. Uczniowie ci, w czasie pozalekcyjnym, przeprowadzili wywiady z pięcioma starszymi osobami i dwiema osobami ze średniego pokolenia (nastolatków w latach 1980-90). Każdy wywiad trwał co najmniej 3 godziny. Była to bardzo czasochłonna i emocjonalnie wyczerpująca praca, więc w nagrodę projekt zafundował im 3-dniową wycieczkę do Wiednia. 37 Do końca roku 2014 opracowaliśmy 6 wywiadów i tylko jeden z nich jest relacją nastolatka czasów Solidarności. Problem polega na tym, że ludzie ci są obecnie dorośli, mieszkają i pracują poza Nowym Sączem – w dużych miastach lub za granicą – i bardzo trudno zorganizować spotkanie, by porozmawiać twarzą w twarz. Zastanawiamy się, jak ten problem rozwiązać. Oto lista zarejestrowanych opowieści:

- Ewa Andrzejewska, „Solidarność i serwetki. Monte 1984 r.”: Działaczka Solidarności, za działalność w stanie wojennym aresztowana w 1984 r. Zwolniona na podstawie amnestii w tym samym roku.
- Alicja Derkowska, „Solidarność polsko-norweska. 1987 r.”: Doktor matematyki, założycielka Małopolskiego Towarzystwa Oświatowego w Nowym Sączu, działaczka solidarnościowego podziemia. Opowiedziała jak w stanie wojennym udało się przechytryć SB.
- Józef Jarecki, „Ludzie byli razem. 1982 r.”: Przewodniczący KZ „Solidarność”, uczestnik strajku w Ratuszu, aresztowany w stanie wojennym w 1982 r. za działalność opozycyjną.
- Tadeusz Nitka, „Drukowaliśmy na wieży kościoła”: Działacz Solidarności w ZNTK, za druk ulotek i plakatowanie w stanie wojennym aresztowany w 1982 r. i skazany przez sąd wojskowy.
- Stanisław Szabla, „Jaruzel zamyka dzieci! 1982 r.”: Jeden z najmłodszych aresztowanych w 1982 r. za rozlepianie i rozrzucanie ulotek. Przebywał w więzieniu na Montelupich oraz w więzieniach na Śląsku, m.in. w Strzelcach Opolskich.
- Jerzy Wyskiel, „Nasza sądecka Solidarność”: Przewodniczący KZ „Solidarność”, internowany w stanie wojennym, przebywał w ośrodku dla internowanych w Załężu. Opowiada o powstaniu i historii sądeckiej Solidarności. W połowie czerwca otworzyliśmy naszą „żywą bibliotekę” dla publiczności. W budynku MTO zebrało się ponad 80 osób, głównie młodzież, pragnących po raz pierwszy skorzystać z tego

programu. Postanowiliśmy wzbogacić naszą bibliotekę o „żywe książki” na temat opresji nazistowskich i stalinowskich. Łącznie ustawiliśmy na półkach 14 „książek”, żywych świadków historii. Wydarzenie można obejrzeć na <https://www.youtube.com/watch?v=WKlbdnORJ3k>. Zapraszamy!

Nowoczesne metody nauczania w strefie granicznej z Naddniestrzem

Celem tego projektu jest wprowadzenie aktywizujących metod nauczania w dwóch szkołach, w Koszniczy i Dorotcai, leżących w najbardziej niebezpiecznej części Mołdawii. W rezultacie konfliktu zbrojnego w 1991 roku samozwańcze „państewko” (Republika Naddniestrza), uznane tylko przez Rosję, zostało ustanowione na lewym brzegu Dniestru. Jednak granica między Mołdawią, a Naddniestrzem nie pokrywa się z biegiem rzeki na całej swej długości. Kilka miejscowości leżących po lewej stronie rzeki wciąż podlega rządowi mołdawskiemu w Kiszyniowie. Szkoły znajdujące się w tych miejscowościach przyjmują uczniów mieszkających na terenie Naddniestrza, którzy wolą uczyć się po mołdawsku (rumuńsku), a nie po rosyjsku i według programu obowiązującego w Mołdawii, a nie w Rosji. 39 Projekt ten został przeprowadzony przez MTO we współpracy z mołdawskim stowarzyszeniem INDIGO oraz amerykańskim stowarzyszeniem CEC. Dwie polskie trenerki, Julie Boudreaux i Ala Derkowska, pracowały już z INDIGO od 2013 wspólnie wdrażając dwuletni projekt „Dniestr, młodzież i demokracja”, sponsorowany przez Fundację Solidarności Międzynarodowej. Głównymi uczestnikami tego projektu byli młodzi ludzie z rejonu Dubasari, który jest położony po obu stronach Dniestru. W obecnej sytuacji politycznej, która z każdym dniem ulega pogorszeniu na skutek wojny i rosnącego napięcia na Ukrainie, nasz projekt wydaje się bardzo aktualny. Pomoże on zmienić mentalność zarówno nauczycieli, jak i uczniów, poczynając od najmłodszych klas. Rozpoczęliśmy od dwóch intensywnych 3.dniowych warsztatów przeprowadzonych w sierpniu 2014 dla 20-25 nauczycieli w każdej z tych dwóch szkół. Pokazaliśmy metody aktywizujące uczniów na lekcjach dowolnego przedmiotu i podarowaliśmy mnóstwo materiałów pomocniczych/gier edukacyjnych. W październiku 7 nauczycieli wraz z dyrektorem każdej szkoły oraz lokalny koordynator projektu przybyli do Nowego Sącza na 7.dniową wizytę studyjną. Podczas tej wizyty każdy uczestnik miał możliwość obserwacji kilku lekcji własnego przedmiotu (angielski, chemia, historia, geografia, WF, nauczanie początkowe i polski – zamiast rumuńskiego) prowadzonych nowoczesnymi, interaktywnymi metodami. Odbyły się spotkania z dyrektorami dwóch szkół, z bibliotekarką i z psychologiem szkolnym. Goście wzięli udział w dwóch warsztatach nt. roli Trzeciego Sektora oraz ćwiczenia przez uczniów kreatywności. Oprócz czasu spędzonego w podstawowej szkole publicznej oraz gimnazjum i liceum społecznym odwiedzili oni pierwsze w Nowym Sączu przedszkole Montessori, prowadzące oddziały integracyjne. Po zajęciach wszyscy świetnie się bawili na wycieczkach po Nowym Sączu, Krynicy i Krakowie. Na początku listopada dwie polskie trenerki odbyły wizytę monitorującą przebieg projektu w obu szkołach, udzielając kolejnych konsultacji i sprawdzając w jakim stopniu nowe metody są

wprowadzane w życie. Okazało się, że w znacznym stopniu są one stosowane na różnych zajęciach. Pragniemy podziękować naszemu partnerowi ze Stanów Zjednoczonych, Citizens for Engaged Communities (CEC) oraz panu Charlesowi Merrillowi za ich zainteresowanie projektem i wsparcie finansowe.

Seminaria sokratejskie

Z inicjatywy Johna Zoli, reprezentującego amerykańskie stowarzyszenie Citizens for Engaged Communities, oraz przy wsparciu Międzynarodowego Instytutu Liderów Oświaty Eureka, Małopolskie Towarzystwo Oświatowe w Nowym Sączu postanowiło krzewić ideę seminarium sokratejskiego w szkolnictwie polskim. Mamy nadzieję, że ta metoda pogłębionej pracy nad tekstem, umiejętnego zadawania pytań, swobodnej wymiany myśli i wzajemnej inspiracji znajdzie zastosowanie w polskich szkołach. Od stycznia 2014, na comiesięcznych spotkaniach poszkoleniowych dzieliliśmy się naszymi wrażeniami i doświadczeniami z seminariów, które udało się nam przeprowadzić do tej pory. Przedstawialiśmy teksty i obrazki, które sprawdziły się na seminariach lub też proponowaliśmy teksty i obrazki do kolejnych seminariów oraz omawialiśmy wszelkie problemy i kwestie, które pojawiły się od czasu szkolenia w listopadzie 2013, na którym John Zola przeszkolił pierwszych trzynastu nauczycieli w naszym regionie. W czerwcu 2014 John i jego żona przeprowadzili drugie szkolenie dla kolejnej grupy zainteresowanych oraz przygotowali grupę nauczycieli do szkolenia kolejnych nauczycieli. Od września do grudnia bieżącego roku ta grupa trenerów spotkała się trzykrotnie w celu przygotowania warsztatów dla nowych nauczycieli. W efekcie naszych spotkań 12 grudnia 2014 w Zespole Szkół Społecznych SPLOT rozpoczął się cykl prowadzonych po polsku szkoleń Socratic Seminar Training. 14 nowych nauczycieli wzięło udział w pierwszym spotkaniu. Szkolenie prowadzili nauczyciele, którzy zostali przygotowani to tej pracy w listopadzie 2013 i w czerwcu 2014. Cały cykl, w liczbie trzech lub czterech spotkań, w zależności od potrzeb uczestników, zostanie zrealizowany w pierwszym kwartale 2015. Szkolenie z pedagogiki sokratejskiej, skierowane do nauczycieli i wykładowców różnych przedmiotów, jest dla nich swoistą odtrutką oraz promuje ich rozwój i współpracę. Uczestnicy seminarium szybko zauważają ogromne korzyści płynące z nauczania sokratejskiego, mianowicie postawienie ucznia w centrum procesu uczenia się, obdarzenie go szacunkiem i wolnością, a nie odpowiedzialnością, a także przede wszystkim możliwość kształcenia umiejętności XXI wieku (komunikacji, współpracy, krytycznego myślenia i kreatywności). Ponieważ całe szkolenie ma charakter heurystyczny, w jego efekcie nauczyciele od razu będą potrafili przeprowadzić seminarium sokratejskie ze swoimi studentami. Projekt był dofinansowany przez organizację partnerską Citizens for Engaged Community . Dziękujemy za finansowe wsparcie tego projektu.

Odrodzenie Public Achievement w Albanii i Kosowie

Celem projektu jest rozwój osobisty i społeczny dzieci i młodzieży w siedmiu miejscowościach położonych na dalekiej prowincji Albanii oraz dwóch szkół w Kosowie poprzez uczestnictwo w programie Public Achievement (PA). Jest to program, który w bardzo praktyczny i naturalny sposób pomaga młodym ludziom stać się aktywnymi obywatelami, zaangażowanymi w rozwiązywanie problemów społecznych. Uczestnicy 42 nabywają umiejętności potrzebne do skutecznego funkcjonowania w życiu publicznym i odkrywają, jak w ustroju demokratycznym zwykli obywatele mogą dokonywać niezwykłych rzeczy. Przekonują się, że grupa ludzi zdecydowana podjąć dobrze zaplanowaną akcję może trwale zmienić na lepsze zastaną sytuację i mieć ważny wpływ na decyzje dotyczące ogółu. Projekt jest prowadzony przez organizację Children Are Our Future (CAF), Albania we współpracy z MTO, Polska i Citizens for Engaged Communities (CEC), USA. Pierwszy etap projektu polegał na warsztatach i wizycie studyjnej w Nowym Sączu grupy czterech trenerek CAF i jednego trenera z Kosowa. 5-dniowa wizyta w Polsce miała miejsce w kwietniu 2014. Goście wzięli udział w intensywnych warsztatach dla mentorów grup PA, prowadzonych przez trenerki MTO mające ogromne doświadczenie w tej dziedzinie, bo od 2004 roku przygotowały one ponad 200 nauczycieli i studentów z 15 krajów do roli mentora PA. Oprócz warsztatów nasi goście zapoznali się z pracą grupy PA przy ZSS „Splot” w Nowym Sączu i odwiedzili grupę PA przy szkole podstawowej w Królowej Górnej. Uczniowie pochwalili się osiągnięciami grupy oraz opowiedzieli co zobaczyli i czego nauczyli się podczas udziału w międzynarodowym zjeździe grup PA w Odessie w 2013 r. Pojechaliliśmy także do Rytra, gdzie goście zwiedzili Park Ekologiczny, założony we wczesnych latach 1990-tych przez grupę uczniów ZSS „Splot”. Wizyta przebiegła bardzo dobrze. Goście otrzymali odpowiedzi na wszystkie swoje pytania oraz plik materiałów pomocnych przy prowadzeniu podobnych szkoleń w Albanii i Kosowie. Na przełomie lutego i marca 2015 planowany jest w Durres festiwal grup PA podsumowujący rezultaty tego projektu.

Żywa biblioteka – reszta jest historią

„Żywa biblioteka” polega na zebraniu w określonym miejscu i czasie grupy ludzi, którzy gotowi są podzielić się z innymi (słuchaczami/czytelnikami) swymi osobistymi przeżyciami, wspomnieniami i przemyśleniami na zadany temat. „Czytelnicy”, przychodząc do tej biblioteki, mogą „wypożyczyć” sobie taką żywą książkę na pół godziny, wysłuchać opowiadania i – w odróżnieniu od klasycznej książki – zadawać pytania. Uważamy, że taka metoda uczenia historii, czy języka polskiego jest znacznie bardziej atrakcyjna, niż tradycyjna lekcja i lepiej zapada w pamięć słuchacza. „Żywa biblioteka” jest programem Unii Europejskiej, a działania w ramach tego programu są częściowo sponsorowane przez Radę Europy.

MTO jest jedynym partnerem z Polski w wielkim, międzynarodowym projekcie, obejmującym oprócz nas sześć krajów: Portugalię, Hiszpanię, Francję, Włochy, Bułgarię i Rumunię. Tematem tego projektu jest „Nazizm i stalinizm”. Przygotowaliśmy osiem żywych książek na ten temat.

- Ewa Andrzejewska, „Tajemnica Wronek. 1947 r.”: Wspomnienia o Wacławie Lipińskim, piłsudczyku, który brał udział w walkach o Lwów i w obronie Warszawy w 1939 r. W czasie wojny działał w organizacjach niepodległościowych. Kilkakrotnie z informacjami przekraczał granice w drodze z Budapesztu do Polski. Po wojnie wstąpił do WiN, aresztowany w 1947 r., zginął w więzieniu we Wronkach w 1949 r. Opowiada synowa Wacława Lipińskiego.

- Maria Drożdżak, „Losy ojca – partyzanta. 1944 r.”: Opowieść o Edwardzie Korusie, który jako młody chłopak był członkiem ruchu oporu. W 1944 r. został zaprzysiężony, przenoślił meldunki między partyzantami, po wojnie został leśnikiem i posłem w czasie stanu wojennego, zmarł w 1983 r.

- Krystyna Dryła, „Chłopiec z Abakanu. 1939 r.”: Rodzina Jarosława Dryli wraz z innymi rodzinami polskimi z małego miasteczka w północno-wschodniej Polsce została aresztowana na początku wojny przez NKWD i natychmiast zesłana do Kazachstanu. Podróż w strasznych warunkach zdawała się nie mieć końca i była jedną, wielką mordęgą. Warunki w kołchozie również nie dawały wielu szans na przeżycie, choć miejscowa ludność starała się być pomocna. Po wojnie resztki rodziny powróciły do Polski. Opowiada wdowa po Jarosławie.

- Stanisław Faliński, „Z Syberii na Monte Cassino. Wojna”: Po zamordowaniu ojca przez NKWD, z matką i siostrą w 1940 r. zostaje wywieziony do Kazachstanu. W lutym 1942 r., po morderczej wędrówce przez Syberię, w przyłącza się do tworzonego na terenie ZSRR wojska polskiego, z którym przeszedł przez Iran i Palestynę do Włoch i w którego szeregach później walczył pod Monte Cassino.

- Stefan Kulig, „W kamieniołomie Wapienniki. 1952 r.”: Na początku wojny członek ZWZ i AK. Przeprowadzał oficerów polskich na Słowację. Aresztowany i wywieziony do obozu koncentracyjnego Oświęcim-Brzezinka. W kwietniu 1945 r. trafia do obozu Ravensbruck, z którego został wyzwolony przez Armię Czerwoną. W sierpniu 1948 r. aresztowało go UB 44 i został skazany na 5 lat więzienia za przynależność do Polskiej Podziemnej Armii Niepodległościowej. Karę odsiadywał w różnych miejscach. Najgorzej wspomina Ośrodek Pracy Więźniów w Strzelcach Opolskich, gdzie 12 godzin dziennie pracował w kamieniołomach.

- Danuta Rybska, „Moja mama w Ravensbruck”: Wspomnienia o matce Aleksandrze, która podczas wojny wraz z siostrą przechowywała w swoim mieszkaniu członków ruchu oporu, za co została

aresztowana przez gestapo i osadzona w więzieniu. Później znalazła się w obozie w Ravensbruck, gdzie była poddawana eksperymentom pseudo-medycznym. Przeżyła dzięki pomocy współwięźniarek, koleżanek z harcerstwa.

- Helena Skoczeń, „Na św. Stanisława przeszedł granicę. 1939 r.”: Opowieść o bracie Michale, który w święto św. Stanisława Kostki, 13 listopada 1939 r., jako młody chłopak przeszedł samotnie górami przez zieloną granicę i udał się do Budapesztu, żeby wstąpić do wojska we Francji i walczyć o Polskę. Po wojnie pozostał za granicą, dzięki czemu uniknął więzienia i prawdopodobnie ocalał życie.

- Stanisław Skoczeń, „Dni i noce w kopalni Dymitrow. 1953 r.”: Po wojnie za udział w działaniach grupy „Odwet Górski” został aresztowany i skazany na 6 lat ciężkich robót, m.in. w kopalni Dymitrow na Śląsku. Postanowiliśmy także wzbogacić naszą bibliotekę o „żywe książki” na temat sądeckiej Solidarności w latach 1980 – 1990. Na tej półce zgromadziliśmy sześć „książek”, żywych świadków historii. Wszystkie wywiady były prowadzone i nagrywane przez grupę 15 uczniów liceum społecznego „Splot” i technikum elektrycznego w Nowym Sączu, przygotowanych do tego celu na warsztatach prowadzonych przez MTO. W połowie czerwca otworzyliśmy naszą „żywą bibliotekę” dla publiczności. W budynku MTO zebrało się ponad 80 osób pragnących po raz pierwszy skorzystać z tego programu. Wydarzenie można obejrzeć na <https://www.youtube.com/watch?v=WKlbdnORJ3k>. Mamy nadzieję, że nasza inicjatywa okazała się interesująca i będziemy mogli kontynuować ją w przyszłości, tzn. skupiać się na rozmaitych dziedzinach życia i poznawać w bezpośredniej rozmowie ciekawych ludzi i różne punkty widzenia. Dziękujemy organizacji włoskiej Net in Action za zaproszenie MTO do tego projektu wraz z siedmioma innymi krajami Unii Europejskiej, a programowi Europa dla Obywateli za niezbędne wsparcie finansowe.

XIII Małopolski Konkurs Literacki dla Młodzieży „Pióro Splotu”

Ten doroczny konkurs stał się już tradycją i wszedł na stałe do kalendarza imprez sądeckich. Udział wzięło 100 młodych autorów, którzy nadesłali 111 prac w dwóch kategoriach wiekowych: senior i junior. Podział ten jest uzasadniony ze względu na zróżnicowany poziom nadesłanych tekstów. Autorzy prezentowali bardzo różny sposób pisania, od autobiografii do krótkich form prozatorskich. W wielu utworach pojawił się osobisty stosunek autorów do tradycyjnych wartości moralnych i etycznych. Dostrzeżono wyraźną przewagę realizmu nad fikcją. Juniorzy otrzymali nagrody książkowe, a seniorzy nagrody pieniężne i książki. Relacje z konkursu ukazały się w lokalnych mediach, a wszystkie nagrodzone teksty znajdują się na stronie internetowej www.splot.info.

Sponsorami konkursu byli w Nowym Sączu: Zespół Szkół Społecznych SPLOT, Małopolskie Towarzystwo Oświatowe i Miasto Nowy Sącz; w Krakowie: Społeczny Instytut Wydawniczy „Znak” oraz Wydawnictwo „Biały Kruk”.

Patronat medialny sprawował Dobry Tygodnik Sądecki i Radio RDN Nowy Sącz. W imieniu młodych poetów i pisarzy wszystkim sponsorom najserdeczniej dziękujemy. Bez Państwa zainteresowania i pomocy ten ważny dla młodzieży konkurs nie mógłby trwać.

Międzyszkolny Konkurs Językowy „TANDEM”

Małopolskie Towarzystwo Oświatowe przy współpracy z Centrum Językowym „Expert” www.expertns.edu.pl i po raz pierwszy organizowało Międzyszkolny Konkurs Językowy „TANDEM”: tandem.mto@gmail.com. Celem konkursu było zachęcenie uczniów szkół gimnazjalnych do doskonalenia swoich umiejętności językowych oraz stwarzanie uczniom możliwości współzawodnictwa w zakresie umiejętności lingwistycznych. Uczestnicy musieli wykazać się wiedzą i umiejętnościami z zakresu dwóch języków obcych - angielskiego, jako języka obowiązkowego oraz do wyboru – języka francuskiego lub niemieckiego. Inicjatywa spotkała się z dużym zainteresowaniem. Udział w konkursie zgłosiło ponad 500 uczniów z 45 szkół na terenie Nowego Sącza oraz powiatów: nowosądeckiego, gorlickiego i limanowskiego. Konkurs składał się z dwóch etapów. Pierwszy odbył się w macierzystych szkołach, w marcu 2014 r. Eliminacje szkolne mają na celu wyłonienie najlepszych uczniów, władających dwoma językami - angielskim oraz do wyboru niemieckim lub francuskim. Drugi, finałowy etap rozegrał się w kwietniu 2014 r. w siedzibie MTO w Nowym Sączu przy ul. Limanowskiego 7 i obejmował sprawdzian pisemny i ustny. W tym dniu pani dyrektor Zespołu Szkół Społecznych „SPLOT” udostępniła wszystkie pomieszczenia szkoły uczestnikom konkursu. Zwycięzcy otrzymali atrakcyjne nagrody rzeczowe (tablety oraz książki i słowniki) ufundowane przez indywidualnych sponsorów oraz Centrum Językowe EXPERT (dyplomy) i Wydawnictwo Macmillan (nagrody za III miejsca). Najwięcej radości sprawił nam fakt, iż większość nagród w obu kategoriach zajęli uczniowie szkół wiejskich. Mamy nadzieję, że ten sukces w tym konkursie doda im pewności siebie, zmobilizuje do nauki i upewni, iż znajomość języków obcych jest mocnym atutem w staraniu się o dalszą naukę w dobrej szkole i przy szukaniu zatrudnienia w Unii Europejskiej. W klasyfikacji zespołowej w kategorii język angielski z językiem niemieckim dyplomy uznania otrzymały: I. Zespół Szkół Podstawowo-Gimnazjalnych w Królowej Górnej II. Zespół Szkolno-Gimnazjalny w Jazowsku III. Niepubliczne Gimnazjum w Piekietku W klasyfikacji zespołowej w kategorii język angielski z językiem francuskim dyplomy uznania otrzymały I. Gimnazjum nr 3 oraz Gimnazjum nr 2 oba z Nowego Sącza II. Zespół Szkół Samorządowych nr 1 w Limanowej III. Zespół Szkół Społecznych „SPLOT” w Nowym Sączu Najserdeczniej dziękujemy naszemu

partnerowi, Centrum Językowemu „Expert” oraz wszystkim sponsorom, bez pomocy których konkurs ten nie mógłby zaistnieć i liczymy na dalszą współpracę.

Zespół Szkół Społecznych SPLOT im. Jana Karłowego w Nowym Sączu

Prowadzony przez MTO ZSS „Splot” cieszy się uznaniem w środowisku lokalnym, co widać po rekrutacji. Do szkoły uczęszcza obecnie 135 uczniów, co jest najlepszym wynikiem w całej historii szkoły. „Splot” było jedynym liceum ogólnokształcącym w Nowym Sączu, w którym wszyscy uczniowie zdali egzamin maturalny.

We wrześniu Zespół Szkół Społecznych „Splot” przyjął imię Jana Karłowego. Oficjalne uroczystości szkolne wpisały w obchody „Dni Jana Karłowego” w Nowym Sączu. W październiku w „Splocie” rozpoczęła się realizacja trzyletniego projektu Erasmus+, w którym biorą udział przedstawiciele szkół z Austrii, Danii, Finlandii, Włoch, Polski, Słowenii i Hiszpanii. Większa część z wyżej wymienionych szkół już współpracowała z nami przy realizacji projektu Comenius w latach 2010-2012. Głównym celem projektu będzie tym razem wspólna praca nad rozwijaniem przedsiębiorczości, umiejętności pracy w grupie oraz kreatywności młodzieży i nauczycieli. Poprzez ciągłą współpracę nauczyciele będą mieli okazję rozwijać i uaktualniać metody nauczania, a także upubliczniać powstałe scenariusze lekcji i zdobyte narzędzia na powstałej w tym celu stronie internetowej. Zaszczepienie młodzieży bakcyla przedsiębiorczości, kreatywności pozwoli im stać się bardziej otwartymi i mobilnymi, dzięki czemu w przyszłości zwiększą swoje możliwości na rynku pracy. Współpraca z rówieśnikami z innych krajów pozwoli im spojrzeć na rzeczywistość z innej perspektywy, nauczy szacunku, pozwoli docenić inność a także odkryć poczucie dumy z osiągnięć kraju, z którego pochodzą. W roku szkolnym 2014/2015 w Thomas Jefferson School w Stanach Zjednoczonych uczy się już siedemnasta stypendystka ze „Splotu” – Maria Bartkowska. Marysia świetnie sobie radzi w tej ekskluzywnej i wymagającej szkole, a i szkoła jest z niej zadowolona. Uczniowie „Splotu” wielokrotnie podejmowali w tym roku działania prowadzące do ich wszechstronnego rozwoju, np. brali udział w wielu akcjach charytatywnych: „Dla Emi” czy „Ekipie św. Mikołaja”. Wystawili autorską sztukę w czerwcu 2014 r.